



คู่มือแนวทางปฏิบัติงานการดำเนินคดีปกครอง
(สำหรับข้าราชการ พนักงานราชการ ตำแหน่งนิติกร)

จัดทำโดย
กลุ่มนิติการ
กรมป่าไม้

คำนำ

คู่มือฉบับนี้จัดทำขึ้น เพื่อให้เป็นความรู้และแนวทางเกี่ยวกับการดำเนินคดีปกครอง (สำหรับข้าราชการ พนักงานราชการ ตำแหน่งนิติกร) ซึ่งสอดคล้องตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๒ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.๒๕๕๓ กำหนด โดยรวบรวมขั้นตอนและวิธีการดำเนินคดีปกครอง เพื่อให้งานคดีปกครองมีความชัดเจน และเป็นมาตรฐานเดียวกัน ผู้ปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลุ่มนิติกร กรมป่าไม้ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิจารณาและให้ความเห็นร่างกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของกรม ตลอดจนดำเนินงานด้านคดีปกครองด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการของกระบวนการคดีปกครองเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด ต่อหน่วยงานของรัฐ

กลุ่มนิติกรหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนภารกิจของกรมป่าไม้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล รวมทั้งก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐและประชาชนต่อไป

กลุ่มนิติกร
กรมป่าไม้

สารบัญ

	หน้า
วัตถุประสงค์ของการจัดทำคู่มือการดำเนินคดีปกครอง	๑
ขอบเขตของคู่มือการดำเนินคดีปกครอง	๑
คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองและการดำเนินคดีปกครอง	๒-๕
๑. ลักษณะคดีปกครอง	๒
๒. ประเภทคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง	๒
๓. โครงสร้างของศาลปกครอง	๒
๔. เงื่อนไขการฟ้องคดี	๓-๕
การเตรียมส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครอง	๕
การประสานงานและการดำเนินการก่อนและหลังการยื่นคำคู่ความ	๙
การดำเนินการในการอุทธรณ์	๑๑
การดำเนินการในชั้นบังคับคดี	๑๔-๑๕
แนวทางการส่งสรุปข้อเท็จจริงเบื้องต้นให้แก่พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีแทน	๑๕-๑๖
ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๑๗-๒๑
กรณีการฟ้องคดีปกครอง	๑๗
กรณีการแก้ต่างคดีปกครอง / ฟ้องแย้ง	๑๘
กรณีการดำเนินการภายหลังยื่นคำคู่ความ (กรณีเป็นผู้ฟ้องคดี)	๑๙
การดำเนินการภายหลังยื่นคำคู่ความ (กรณีเป็นผู้ถูกฟ้องคดี)	๒๐
กรณีการอุทธรณ์คดีปกครอง	๒๑
ภาคผนวก	๒๒

วัตถุประสงค์

เพื่อใช้เป็นคู่มือในการดำเนินคดีปกครอง เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้นิติกรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีปกครองสามารถมองเห็นภาพรวมของการดำเนินการคดีปกครองของส่วนราชการ ทราบถึงขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ ในคดีปกครอง ทั้งก่อนฟ้องคดีและระหว่างการพิจารณาคดีของศาลปกครอง เพื่อให้การดำเนินการคดีเป็นไปโดยถูกต้องตามกระบวนการพิจารณาของกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ รักษาผลประโยชน์ของทางราชการ

ขอบเขต

ใช้เป็นคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานด้านการดำเนินคดีปกครอง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้เห็นกระบวนการในการปฏิบัติงานทั้งหมดในการดำเนินคดีปกครอง ทั้งนี้ ผู้จัดทำได้รวบรวมขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินงานคดีปกครองตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ และระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดเป็นหลักในการจัดทำคู่มือขึ้น เพื่อเสริมสร้างความรู้และเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินคดีปกครอง ให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต่อไป

คดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครองและการดำเนินคดีปกครอง

๑. ลักษณะคดีปกครอง

คดีปกครอง คือ คดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ กับเอกชนหรือข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

๒. ประเภทคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๙

ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งในเรื่องดังต่อไปนี้

๑. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดเนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่ หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือโดยไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน หรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น หรือโดยไม่สุจริต หรือมีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น หรือสร้างภาระให้เกิดกับประชาชนเกินสมควร หรือเป็นการใช้ดุลพินิจโดยไม่ชอบ

๒. คดีพิพาทเกี่ยวกับการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

๓. คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิด หรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย หรือจากกฎ คำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร

๔. คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง

๕. คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีต่อศาลเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด

๖. คดีพิพาทเกี่ยวกับเรื่องที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง

ทั้งนี้ เรื่องดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ประกอบด้วย

๑. การดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

๒. การดำเนินการของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

๓. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว ศาลแรงงาน ศาลภาษีอากร ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ศาลล้มละลาย หรือศาลชำนาญพิเศษอื่น

๓. โครงสร้างของศาลปกครอง

ศาลปกครองแบ่งออกเป็น ๒ ชั้น คือ

๑. ศาลปกครองชั้นต้น มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่อยู่ในอำนาจศาลปกครอง เว้นแต่คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด (มาตรา ๑๐)

๒. ศาลปกครองสูงสุด มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดังต่อไปนี้ (มาตรา ๑๑)

๒.๑ คดีพิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทตามที่ที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดประกาศกำหนด

๒.๒ คดีพิพาทเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายของพระราชกฤษฎีกา หรือกฎ
ที่ออกโดยคณะรัฐมนตรี หรือโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี

๒.๓ คดีที่มีกฎหมายกำหนดให้อยู่ในอำนาจศาลปกครองสูงสุด

๒.๔ คดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

๔. เงื่อนไขการฟ้องคดี

๔.๑ ผู้ที่ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครองจะต้องพิจารณาเงื่อนไขการฟ้องคดีปกครอง
ก่อนยื่นคำฟ้อง ดังนี้

๑) ต้องเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหาย
โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องจากการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง
หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง
ตามมาตรา ๙ (มาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง)

๒) หากเป็นคดีที่มีกฎหมายกำหนดให้ดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนหรือเสียหาย
ก่อนนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครอง ผู้ประสงค์จะยื่นฟ้องคดีจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อน เช่น กรณีที่มีกฎหมาย
กำหนดให้ต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครอง ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีจะต้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นก่อนภายในเวลาที่กฎหมาย
กำหนด เมื่อเจ้าหน้าที่หรือคณะกรรมการได้วินิจฉัยอุทธรณ์หรือไม่ได้วินิจฉัยอุทธรณ์ภายในเวลาที่กฎหมาย
กำหนด หรือภายในเวลาอันสมควร ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีจึงมีสิทธินำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองได้กรณีที่มี
กฎหมายกำหนดให้ต้องอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองแต่ผู้ประสงค์จะฟ้องคดีไม่ได้อุทธรณ์คำสั่ง หรืออุทธรณ์
คำสั่งแล้วแต่ยังไม่ทราบผลการพิจารณาและยังอยู่ในระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ แต่ผู้ประสงค์จะฟ้องคดี
กลับรับนำคดีมาฟ้องศาล ศาลปกครองจะมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องนั้นไว้พิจารณา (มาตรา ๔๒ วรรคสอง)

๓) ในส่วนคำขอบังคับหรือคำขอทลายคำฟ้อง ต้องเป็นข้อความแสดงความต้องการของผู้ฟ้องคดี
ว่าประสงค์ให้ศาลปกครองพิจารณาพิพากษาคดีหรือมีคำสั่งอย่างไรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหาย
ที่ได้รับ ซึ่งคำขอนั้นต้องเป็นคำขอที่ศาลปกครองมีอำนาจสั่งให้ได้ตามกำหนดไว้ในมาตรา ๗๒
แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

๔) ผู้ฟ้องคดีต้องมีความสามารถตามกฎหมาย โดยต้องไม่เป็นบุคคลผู้ไร้ความสามารถ
(ผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ) ซึ่งหากจะฟ้องคดีจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติ
แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยความสามารถ ยกเว้นกรณีผู้เยาว์ซึ่งมีอายุไม่ต่ำกว่าสิบห้าปีบริบูรณ์
ประสงค์จะฟ้องคดีปกครองด้วยตนเองได้ต่อเมื่อศาลอนุญาต (ข้อ ๒๕-๒๗ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่
ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓)

๔.๒ ต้องฟ้องภายในกำหนดระยะเวลาของแต่ละประเภทคดี

๑) กรณีที่ฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนกฎหรือคำสั่งทางปกครองต้องฟ้องภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่รู้
หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี ((มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๑)) หรือนับแต่วันที่พ้นกำหนด ๙๐ วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดี
ได้มีหนังสือร้องขอต่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดและ
ไม่ได้รับหนังสือชี้แจงจากหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือได้รับแต่เป็นคำชี้แจงที่เห็นว่าไม่มีเหตุผล
แล้วแต่กรณี (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๒)) ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีบทกฎหมายเฉพาะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา ๔๙)

๒) คดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิดอย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓)) ต้องฟ้องภายใน ๑ ปี (มาตรา ๕๑)

๓) คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง (มาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๔)) ต้องยื่นฟ้องภายใน ๕ ปี นับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี แต่ไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี (มาตรา ๕๑)

๔) หากเป็นคดีเกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือสถานะของบุคคลจะยื่นฟ้องเมื่อใดก็ได้ และในบางกรณี ถ้าคู่กรณีมีคำขอหรือศาลปกครองเห็นเองว่า คดีที่ยื่นฟ้องเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีแล้วนั้น จะเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือมีเหตุจำเป็นอื่น ศาลปกครองจะรับไว้พิจารณาก็ได้ (มาตรา ๕๒)

สำหรับการนับระยะเวลานั้นต้องนับตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓ วรรคสอง กล่าวคือ ไม่นับวันแรกแห่งระยะเวลารวมเข้าด้วย

๔.๓ จัดทำคำฟ้องโดยมีรายการครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด โดยจะพิมพ์หรือเขียนด้วยลายมือก็ได้ แต่จะต้องมีเนื้อหาครบองค์ประกอบ ดังนี้ (มาตรา ๕๕)

- ชื่อและที่อยู่ผู้ฟ้องคดี โดยจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจนและเป็นที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ เพื่อประโยชน์ในการนัดหมายหรือส่งเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

- ชื่อหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประสงค์จะฟ้อง

- การกระทำอันเป็นเหตุแห่งการฟ้องคดีซึ่งทำให้เดือดร้อนหรือเสียหาย

- คำขอว่าประสงค์ให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งอย่างไรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหาย และต้องเป็นเรื่องที่ศาลมีอำนาจกำหนดคำสั่งบังคับได้

- ลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี

๔.๔ การมอบอำนาจให้ดำเนินคดีแทน

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลปกครองนั้น คู่กรณีไม่จำเป็นต้องดำเนินการด้วยตนเอง โดยที่มาตรา ๕๕ วรรคห้า แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า “ในการดำเนินกระบวนการพิจารณา คู่กรณีจะดำเนินการทั้งปวงด้วยตนเองหรือจะมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งมีคุณสมบัติตามข้อ ๒๐ แห่งระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยองค์คณะการจ่ายสำนวน การโอนคดี การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในคดีปกครอง การคัดค้านตุลาการ ศาลปกครอง การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครองและการมอบอำนาจให้ดำเนินคดีปกครองแทน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งได้กำหนดในเรื่องนี้ว่า คู่กรณีในคดีปกครองอาจมอบอำนาจให้ทนายความหรือบุคคลอื่นซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วและมีความรู้ความสามารถที่อาจดำเนินการแทนผู้มอบอำนาจได้ ฟ้องคดีหรือดำเนินคดีปกครองแทนคู่กรณีได้ โดยในส่วนของกรมปอไ้ม ซึ่งเป็นหน่วยงานทางปกครอง ได้มีการมอบอำนาจให้พนักงานอัยการฟ้องคดีหรือดำเนินการแก้ต่างคดีปกครองแทน

๔.๕ วิธีการยื่นคำฟ้อง

ให้ยื่นคำฟ้องต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลปกครองหรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้โดยให้ถือว่าวันที่ส่งคำฟ้องแก่เจ้าพนักงานไปรษณีย์เป็นวันที่ยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครอง (มาตรา ๕๖)

๔.๖ ต้องมีการเสียค่าธรรมเนียมศาลโดยครบถ้วน

โดยหลักแล้ว การฟ้องคดีปกครองไม่จำเป็นต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เว้นแต่เป็นการฟ้องคดีขอให้ศาลสั่งให้ใช้เงินหรือส่งมอบทรัพย์สินอันสืบเนื่องมาจากคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดหรือความรับผิด

อย่างอื่นของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือคดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองตามมาตรา ๙ วรรคหนึ่ง (๓), (๔) ซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลตามทุนทรัพย์ในอัตราตามที่ระบุไว้ในตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สำหรับคดีที่มีค่าขอปลดปล่อยทุกข้ออ้างคำนวณเป็นราคาเงินได้ ตามมาตรา ๔๕ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ทั้งนี้ ศาลปกครองมีอำนาจในการพิจารณายกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือเฉพาะบางส่วนได้

๔.๗ ฟ้องต่อศาลปกครองที่มีเขตอำนาจ

การฟ้องคดีปกครองที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นนั้น กฎหมายกำหนดให้ยื่นฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นที่ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาหรือที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาลปกครองชั้นต้น จึงเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ฟ้องคดีที่จะเลือกยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองชั้นต้นศาลหนึ่งศาลใด ดังกล่าวได้ (มาตรา ๔๗ วรรคหนึ่ง)

การเตรียมส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครอง

๑. กรณีขอให้ฟ้องคดีหรือสำนวนว่าต่าง การเตรียมการมีดังนี้

๑.๑ ให้นิติกรเจ้าของสำนวนจัดทำสรุปข้อเท็จจริงแสดงความเป็นมาของคดี เริ่มต้นจากฐานะทางกฎหมายของหน่วยงาน ฐานะทางกฎหมายของผู้ถูกฟ้องคดี ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับผู้ถูกฟ้องคดี ข้อโต้แย้งสิทธิที่เกิดขึ้น หน่วยงานได้ดำเนินการทวงถามให้เป็นไปตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด และ/หรือ สัญญากำหนดแล้วหรือไม่ประการใด หรือได้แจ้งสงวนสิทธิการเรียกเงินค่าปรับและบอกเลิกสัญญาแล้วหรือไม่ประการใด ผู้ถูกฟ้องคดีละเลยไม่ชำระหนี้หรือไม่ อย่างไร ความประสงค์ของหน่วยงานที่จะเรียกร้องจากผู้ถูกฟ้องคดี พร้อมสำเนาเอกสารที่เกี่ยวข้องให้สัมพันธ์กับข้อเท็จจริงดังกล่าวตามลำดับเหตุการณ์ของเรื่องโดยต้องรับรองความถูกต้องของสำเนาเอกสารทุกแผ่นทุกหน้า ก่อนส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินการว่าต่างคดีแทน

ทั้งนี้ ในบันทึกสรุปข้อเท็จจริง ต้องจัดให้มีการลงนามท้ายบันทึกสรุปข้อเท็จจริง โดยผู้แทนของหน่วยงาน หรือหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบก่อนส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินคดีปกครอง

๑.๒ นิติกรเจ้าของสำนวนต้องชี้แจงข้อเท็จจริงในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวันครบกำหนดระยะเวลาการฟ้องคดีตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ในวันใด พร้อมเหตุผลว่าคดีดังกล่าวครบระยะเวลาการฟ้องคดีในวันดังกล่าวเพราะเหตุใด มาในหนังสือนำเสนอเรื่องให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดี โดยการส่งเรื่องไปยังสำนักงานคดีปกครองเพื่อดำเนินคดีนั้น ให้หน่วยงานเร่งรัดรวบรวมข้อเท็จจริงพร้อมพยานหลักฐานให้ครบถ้วน และส่งไปยังสำนักงานศาลปกครองก่อนครบกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีไม่น้อยกว่า ๓ เดือน

๑.๓ เอกสารที่เกี่ยวข้องหากต้องปิดอากรแสตมป์ให้ปิดอากรแสตมป์ให้ครบถ้วนตามกฎหมาย และขีดฆ่าอากรแสตมป์ให้ครบถ้วน ก่อนคัดถ่ายสำเนามาเพื่อประกอบการพิจารณา

๑.๔ เอกสารแสดงฐานะของผู้ถูกฟ้องคดี

กรณีบุคคลธรรมดา หน่วยงานต้องดำเนินการคัดถ่ายแบบรับรองรายการทะเบียนราษฎรไปประกอบการพิจารณา

กรณีนิติบุคคลต้องส่งหนังสือรับรองการจดทะเบียนของนิติบุคคลฉบับปัจจุบันที่คัดถ่าย มาไม่เกิน ๑ เดือน ในขณะที่ส่งเรื่องเพื่อพิจารณาถึงฐานะของนิติบุคคลว่าถูกขีดชื่อออกจากทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท แล้วหรือไม่ ประการใด

๑.๕ ผลการตรวจสอบสถานภาพการล้มละลายของผู้ที่จะถูกดำเนินคดี

๑.๖ ใบมอบอำนาจให้ดำเนินคดี คำสั่งมอบอำนาจ หรือคำสั่งแต่งตั้งการดำรงตำแหน่ง ของผู้มอบอำนาจ หลักฐานบัตรประจำตัวของผู้แทน หรือผู้มอบอำนาจ อย่างน้อยจำนวน ๒ ชุด

๑.๗ ในกรณีที่พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเห็นว่า พยานหลักฐานที่รวบรวมมาข้างต้น เพียงพอแก่การดำเนินคดีแล้ว จะมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานตัวความค้ำจนดอกเบียให้ถูกต้องสอดคล้อง ตามสัญญาและ/หรือ เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดจนถึงกำหนดวันที่จะฟ้องคดี

๑.๘ เมื่อพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเห็นว่า คดีดังกล่าวมีหลักฐานเพียงพอที่จะดำเนินการ ฟ้องร้อง และได้กำหนดวันที่จะฟ้องร้องดำเนินคดีแล้ว พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะได้ประมาณการ ค่าธรรมเนียมศาลที่ต้องชำระ และมีหนังสือแจ้งให้หน่วยงานตัวความเตรียมเงินค่าธรรมเนียมไปชำระยังศาล ปกครอง โดยหน่วยงานอาจชำระเป็นเงินสด หรือเช็คธนาคารสั่งจ่ายในนาม “เงินค่าธรรมเนียม และเงิน ค่าปรับของสำนักงานศาลปกครอง...”

ทั้งนี้ เอกสารหลักฐานที่ได้จัดส่งให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนควรจัดทำสำเนา เอกสารเก็บไว้ จำนวน ๑ ชุด เพื่อประโยชน์ในการทำความเห็นในชั้นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

สำหรับกรณีหน่วยงานราชการส่งเรื่องเพื่อให้ดำเนินคดีกับหน่วยงานราชการด้วยกันเอง ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพิจารณาชี้ขาดการยุติข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐ และการดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๖๑ โดยเมื่อหน่วยงานของรัฐมีข้อโต้แย้งหรือพิพาทกันเองต้องดำเนินการเพื่อยุติ ข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทภายในฝ่ายปกครองตามระเบียบก่อน หากไม่ปฏิบัติถือเป็นกรณีที่ยังไม่ได้ดำเนินการแก้ไข ความเดือดร้อนหรือเสียหายตามขั้นตอนก่อนฟ้องคดี อันเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดี ตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๕๒ ศาลปกครองย่อมไม่อาจรับคำฟ้อง ไว้พิจารณาได้ (คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ คร.๙๐/๒๕๖๓) (เดิมฟ้องได้ เพราะเป็นมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม ๒๕๔๙ วันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๕๐ และวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๕๕๘ ปัจจุบัน มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ถูกยกเลิกโดยหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/ว ๒๒๑ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๑

๒. กรณีขอให้ยื่นคำให้การ หรือฟ้องแย้ง การเตรียมการมีดังนี้

๒.๑ กรณียื่นคำให้การ หรือสำนวนแก้ต่าง

๒.๑.๑ ให้นิติกรเจ้าของสำนวนตรวจสอบหมายแจ้งคำสั่งศาลที่เรียกให้จัดทำคำให้การว่า คดีดังกล่าวจะครบกำหนดยื่นคำให้การเมื่อใด ในกรณีที่หน่วยงานได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การ ให้ติดตามผลคำสั่งของศาล และแจ้งผลคำสั่งศาลให้ปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวในหนังสือนำส่งเรื่องไปยัง สำนักงานคดีปกครอง

๒.๑.๒ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงพร้อมเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำคำให้การ โดยมีประเด็นหลักข้างประเด็นตามคำฟ้อง พร้อมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง และต้องรับรองความถูกต้อง ของสำเนาเอกสารทุกแผ่นทุกหน้า

กรณีที่พิจารณาแล้วเห็นว่า คดีที่หน่วยงานถูกฟ้องนั้นไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษา ของศาลปกครอง และประสงค์จะโต้แย้ง ให้แจ้งความประสงค์พร้อมเหตุผลให้ปรากฏในหนังสือนำส่งเรื่องให้ สำนักงานคดีปกครองเพื่อดำเนินคดี

๒.๑.๓ จัดให้มีใบมอบอำนาจให้ดำเนินคดี คำสั่งมอบอำนาจ หรือคำสั่งแต่งตั้ง การดำรงตำแหน่งของผู้มอบอำนาจ หลักฐานบัตรประจำตัวของผู้แทน หรือผู้มอบอำนาจ อย่างน้อย จำนวน ๒ ชุด

การส่งสำนวนขอให้แก้ต่างนั้น หน่วยงานต้องส่งสำนวนขอให้แก้ต่างไปยังสำนักงาน คดีปกครอง โดยมีกำหนดระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ วันทำการ ก่อนครบกำหนดระยะเวลายื่นคำให้การ ตามหมายแจ้งคำสั่งศาล

๒.๒ กรณีฟ้องแย้ง

หลักเกณฑ์สำคัญของฟ้องแย้ง กล่าวคือ ฟ้องแย้งต้องเกี่ยวกับฟ้องเดิมพอที่จะรวม การพิจารณาตัดสินชี้ขาดเข้าด้วยกัน อีกทั้งฟ้องแย้งต้องไม่เป็นฟ้องแย้งที่มีเงื่อนไขด้วย ดังนั้น เมื่อฟ้องแย้ง เป็นคำฟ้องประเภทหนึ่ง ฟ้องแย้งดังกล่าว ต้องดำเนินการฟ้องแย้งเข้ามาภายในระยะเวลาการฟ้องคดี ตามความในมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ และฟ้องเข้ามาในคำให้การ (แต่จะฟ้องแย้งเข้ามาในคำให้การเพิ่มเติมไม่ได้ หากมีความจำเป็นที่จะต้องฟ้องคดี ก็ต้องฟ้องเข้ามาเป็นคดีใหม่)

ส่วนข้อเท็จจริงที่ใช้ในการจัดทำคำฟ้องแย้งนั้น เป็นไปเช่นเดียวกันกับข้อเท็จจริง ที่ใช้ในการทำคำฟ้องตามข้อ ๑

๓. กรณีขอให้คัดค้านการขอลูการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่ง การขอบรรเทาทุกข์ ชั่วคราวหรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษา และการไต่สวน คำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลของคู่กรณีอีกฝ่าย

๓.๑ การดำเนินการไต่สวนคำร้องขอลูการบังคับตามกฎหมาย หรือคำสั่งทางปกครอง

เมื่อได้รับหมายนัดไต่สวนคำขอลูการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง และหน่วยงานประสงค์ส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองเป็นผู้ดำเนินการ ให้นิติกรเจ้าของสำนวนชี้แจงข้อเท็จจริง ให้ได้ความโดยละเอียด โดยให้มีประเด็นดังต่อไปนี้ พร้อมกับหนังสือขอส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง ดำเนินการ

๓.๑.๑ ให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดว่าศาลปกครองได้กำหนด วันนัดไต่สวนในเรื่องดังกล่าววันเวลาใด

๓.๑.๒ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายในการออกกฎหมายหรือคำสั่ง ทางปกครอง

๓.๑.๓ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า หากจะให้กฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง มีผลต่อไปตามหลักความมั่นคงแห่งนิติฐานะและหลักความต่อเนื่องของกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครองแล้ว จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงที่ยากแก่การจะเยียวยาแก้ไขในภายหลัง

๓.๑.๔ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า หากศาลมีคำสั่งให้มีการขอลูการบังคับตามกฎหมาย หรือคำสั่งแล้ว จะเป็นอุปสรรคแก่การบริหารราชการแผ่นดิน หรือแก่การบริการสาธารณะอย่างไร

๓.๒ การดำเนินการไต่สวนคำร้องขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษา

๓.๒.๑ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหักล้างประเด็นตามคำขอของผู้ยื่นคำร้องขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวหรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษาให้ได้ความ โดยละเอียดว่าคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีมีมูลหรือไม่ ในคำร้องขอของผู้ฟ้องคดีได้ระบุคำขอที่จะขอให้ศาลบรรเทาทุกข์ชั่วคราวหรือไม่ ลักษณะของคำขอมีความสัมพันธ์กับคำฟ้องและคำขอท้ายฟ้องคดีหรือไม่ หากศาลออกคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษามีผลเสมือนมีคำพิพากษาให้ผู้ฟ้องคดีที่ยื่นคำขอชนะคดีหรือไม่ หากผู้ฟ้องคดีที่ยื่นคำขอได้มีคำขอบรรเทาทุกข์ชั่วคราวโดยให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินของรัฐ คำขอในทำนองนี้ ศาลไม่สามารถออกคำสั่งบรรเทาทุกข์ชั่วคราวให้ได้ เพราะทรัพย์สินของรัฐไม่อยู่ในข่ายการบังคับคดีตามกฎหมาย ตามความในมาตรา ๑๓๐๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประกอบมาตรา ๓๐๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อีกทั้งด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเพียงพอที่จะชำระหนี้ได้หากแพ้คดี

๓.๒.๒ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงที่แสดงให้เห็นว่า หากศาลมีคำสั่งให้บรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดี เพื่อบังคับตามคำพิพากษาแล้ว จะเป็นอุปสรรคแก่การบริหารราชการแผ่นดิน หรือแก่การบริการสาธารณะอย่างไร เพื่อเป็นเหตุสนับสนุนในการหักล้างคำขอให้คุ้มครองประโยชน์ของคู่กรณีอีกฝ่าย

๓.๓ การที่หน่วยงานประสงค์ที่จะขอยื่นคำร้องบรรเทาทุกข์ชั่วคราว หรือการขอให้คุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาคดีเพื่อบังคับตามคำพิพากษา

ให้หน่วยงานตัวความดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดถึงข้อเท็จจริง และเหตุผลที่จะขอให้ศาลออกคำสั่งกำหนดมาตรการ หรือวิธีการคุ้มครองใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ก่อนมีคำพิพากษา หรือขอให้ศาลคุ้มครองประโยชน์ในระหว่างการพิจารณาเพื่อบังคับตามคำพิพากษาพร้อมพยานหลักฐาน หรือเอกสารประกอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ไปพร้อมกับหนังสือขอส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินการ

๓.๔ การไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลของคู่กรณีอีกฝ่าย

ให้ดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงโดยละเอียด โดยให้มีประเด็นดังต่อไปนี้ไปพร้อมกับหนังสือขอส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินการ

๓.๔.๑ ให้นิติกรเจ้าของสำนวนตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดว่า ศาลปกครองได้กำหนดวันนัดไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในวัน เวลาใด

๓.๔.๒ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงให้ได้ความโดยละเอียดถึงสถานะของผู้ร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลว่า มีฐานะเพียงพอที่จะชำระค่าธรรมเนียมได้หรือไม่เพียงใด และคำฟ้องของผู้ฟ้องคดีมีมูลที่ศาลจะรับไว้เพื่อดำเนินคดีหรือไม่ เพียงใด

การประสานงานและการดำเนินการก่อนและหลังการยื่นคำคู่ความ

๑. การประสานงานและการดำเนินการของตัวความก่อนการยื่นคำคู่ความ

๑.๑ ผู้ประสานคดีผู้รับผิดชอบอาจกำหนดให้เป็นคณะหรือรายบุคคลก็ได้แต่ต้องระบุให้ชัดเจน

ให้แจ้งชื่อผู้ประสานงาน/ผู้รวบรวมพยานหลักฐาน ผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงโดยระบุตัวและตำแหน่ง สถานที่ติดต่อ และหมายเลขโทรศัพท์สำนักงาน รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงานเมื่อมีเหตุจำเป็นและเร่งด่วน

๑.๒ ใบมอบอำนาจ

ใบมอบอำนาจต้องใช้แบบพิมพ์ของศาลปกครอง ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ของศาลปกครอง ข้อความที่ระบุไว้ในใบมอบอำนาจควรกรอกข้อความที่ให้อำนาจดำเนินคดีหรือข้อความตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๖๒ ให้ครบถ้วน ดังนี้

๑. กรณีว่าต่าง ดำเนินการฟ้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด อุทธรณ์และแก้อุทธรณ์คดีต่อศาลปกครองสูงสุด ถอนฟ้อง รับเงินค่าธรรมเนียม ดำเนินการบังคับคดี ขอให้พิจารณาคดีใหม่และมอบอำนาจช่วงในการดำเนินคดีแทน

๒. กรณีแก้ต่างดำเนินกระบวนการพิจารณาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด อุทธรณ์และแก้อุทธรณ์คดีต่อศาลปกครองสูงสุดและมอบอำนาจช่วงในการดำเนินคดีแทน

ให้กรอกรายละเอียดเกี่ยวกับคดีในใบมอบอำนาจก่อนที่จะให้ผู้มอบอำนาจลงลายมือชื่อ และต้องระบุว่าผู้มอบอำนาจมีชื่อ นามสกุล และตำแหน่งใดไว้ได้ลายมือชื่อ ให้ส่งใบมอบอำนาจพร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐและคำสั่งแต่งตั้งให้พนักงานอัยการพร้อมกับส่งมอบสำนวนให้สำนักงานคดีปกครอง

๑.๓ หนังสือนำเสนอเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินคดีในกรณีที่มีข้อเท็จจริงเอกสารหรือพยานหลักฐานที่สำคัญไม่ครบถ้วน

พนักงานอัยการจะแจ้งให้หน่วยงานตัวความชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในประเด็นที่ไม่ครบถ้วนและให้ตัวความส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่สำคัญให้ครบถ้วนภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ดำเนินการภายในเวลาที่กำหนด พนักงานอัยการจะเตือนเป็นหนังสืออีกอย่างน้อย ๑ ครั้ง โดยระบุในหนังสือเตือนครั้งสุดท้ายว่า หากหน่วยงานตัวความไม่ชี้แจงข้อเท็จจริงและไม่ส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานที่สำคัญให้ครบถ้วนตามเวลาที่กำหนดไว้สำนักงานอัยการสูงสุดอาจส่งเรื่องคืน

๑.๔ กรณีนำพยานบุคคลไปพบพนักงานอัยการ

ให้ตัวความนำพยานบุคคลไปพบพนักงานอัยการเพื่อซักถามเพิ่มเติม โดยพนักงานอัยการจะมีหนังสือถึงหน่วยงานตัวความเพื่อนำพยานบุคคลมาพบพนักงานอัยการในวันเวลาที่กำหนด

๑.๕ เงินค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

การส่งเรื่องให้พนักงานอัยการดำเนินคดีปกครองในกรณีว่าต่าง แก้ต่าง หน่วยงานต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

การส่งเงินค่าธรรมเนียมไม่ต้องส่งพร้อมเรื่องให้ดำเนินคดี ให้ส่งเมื่อพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้นำเงินค่าธรรมเนียมไปวางศาล

การไม่ส่งเงินค่าธรรมเนียมภายในเวลาที่พนักงานอัยการกำหนด อาจทำให้คดีได้รับความเสียหายได้

การชำระเงินค่าธรรมเนียมศาลสามารถชำระได้เป็นเงินสดหรือเช็คโดยส่งจ่าย
ในนาม “เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาล...”

๑.๖ การไต่สวนคำร้องขอทุเลาการบังคับตามกฎ หรือคำสั่งทางปกครอง

หนังสือนำเสนอเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองดำเนินคดี นิติกรเจ้าของสำนวนจะต้องชี้แจง
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความชอบด้วยกฎหมายในการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครองที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี
การให้กฎหรือคำสั่งทางปกครองดังกล่าวมีผลใช้บังคับต่อไปจะไม่ทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงที่ยาก
แก่การเยียวยาแก้ไขในภายหลัง การทุเลาการบังคับตามกฎหรือคำสั่งทางปกครองนั้นจะเป็นอุปสรรค
แก่การบริหารงานของรัฐหรือแก่การบริการสาธารณะ

หน่วยงานมีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุดได้ภายใน ๓๐ วัน
นับแต่วันที่ได้รับแจ้งหรือทราบคำสั่งศาล

๒. การประสานงานและการดำเนินการหลังการยื่นคำคู่ความ

๒.๑ จัดทำคำชี้แจงเพื่อจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การ

เมื่อได้รับหนังสือจากพนักงานอัยการแจ้งให้จัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การ
คำให้การ/คำแก้คำคัดค้านคำให้การ ซึ่งหนังสือดังกล่าวจะแนบคำคัดค้านคำให้การและสำเนายานเอกสาร
มาพร้อมด้วย ให้เจ้าของสำนวนรีบดำเนินการตรวจสอบคำคัดค้านคำให้การดังกล่าวแล้วรวบรวมข้อเท็จจริง
และข้อกฎหมายเพื่อจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การดังกล่าวพร้อมยานเอกสาร โดยให้รีบส่ง
ให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนโดยด่วนภายในระยะเวลาที่พนักงานอัยการกำหนดไปในหนังสือดังกล่าว
ถ้าหากไม่สามารถดำเนินการจัดทำคำให้การเพิ่มเติมแก้คำคัดค้านคำให้การได้ภายในกำหนด ให้รีบทำหนังสือแจ้ง
ให้พนักงานอัยการทราบโดยด่วนเพื่อพนักงานอัยการจะได้ยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การเพิ่มเติม
ต่อศาลต่อไป

๒.๒ การเตรียมพยานบุคคลเพื่อเบิกความต่อศาลในกรณีศาลไต่สวนพยานเพื่อทราบ ข้อเท็จจริงที่ยังไม่กระจ่างชัด

เมื่อหน่วยงานตัวความได้รับหนังสือแจ้งจากพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนแล้ว
ให้นำพยานบุคคลพร้อมพยานหลักฐานไปศาลตามคำสั่งศาล โดยให้หน่วยงานนำพยานบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์
และเป็นผู้จัดทำเอกสารไปศาล เพื่อเบิกความต่อศาลในประเด็นที่ศาลกำหนดพร้อมพยานเอกสารถ้ามี

๒.๓ ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริงว่ามีข้อเท็จจริงใดที่จะชี้แจง หรือแถลงเพิ่มเติมต่อศาล

สำนักงานคดีปกครอง สำนักงานอัยการสูงสุด จะมีหนังสือแจ้งให้ทราบว่าศาลปกครอง
ได้มีหมายแจ้งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงของคดี โดยหากคู่กรณีมีข้อเท็จจริงใดเพิ่มเติม
ให้แจ้งสำนักงานคดีปกครองทราบภายในเวลาที่กำหนด เมื่อหน่วยงานได้รับหมายแจ้งกำหนดวันสิ้นสุด
การแสวงหาข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว ให้ทบทวนตรวจสอบข้อเท็จจริงว่ายังมีข้อเท็จจริงใดที่ยังขาดตกบกพร่อง
ไม่ได้ชี้แจง โดยตรวจสอบจากคำให้การ คำให้การเพิ่มเติม และข้อเท็จจริงเพิ่มเติมต่าง ๆ ว่ายังมีส่วนใดที่ยังไม่ครบถ้วน
ถูกต้องเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำชี้แจงเพิ่มเติมต่อศาลก่อนวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริง เนื่องจาก
จะไม่สามารถชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหลังวันสิ้นสุดแสวงหาข้อเท็จจริงได้ ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่
ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๖๒ ที่บัญญัติว่า “บรรดาคำฟ้อง

เพิ่มเติม คำให้การ คำคัดค้านคำให้การ คำให้การเพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่ยื่นต่อศาลหลังวันสิ้นสุด
แสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ให้ศาลรับไว้เป็นส่วนหนึ่งของสำนวนคดี”

๒.๔ วันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก

ก่อนวันนัดนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกศาลปกครองจะส่งสรุปข้อเท็จจริงของตุลาการ
เจ้าของสำนวนมาให้ และพนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจจะจัดส่งให้หน่วยงานตัวความตรวจสอบว่ามีข้อเท็จจริงใด
ที่ไม่ถูกต้องหรือบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่ได้ให้ไว้ในคำฟ้อง คำคัดค้านคำให้การ คำให้การ คำให้การเพิ่มเติม
หรือไม่ หากมีให้แจ้งให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนทราบ เพื่อจะได้ยื่นคำชี้แจงแถลงให้ศาลทราบต่อไป
และให้นำพยานมาให้อรรถาธิบายคำแถลงดังกล่าวเพื่อยืนยันหรือหักล้างหรือข้อกฎหมายเพิ่มเติม
ต่อองค์คณะพิจารณาพิพากษาในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก และในวันนั่งพิจารณาคดี คู่กรณีจะไม่นำศาลก็ได้
แต่ศาลจะออกคำสั่งเรียกให้คู่กรณี หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ ให้ความเห็นเป็นหนังสือหรือส่งเอกสาร
หรือพยานหลักฐานใด ๆ ให้แก่ศาลก็ได้

๒.๕ วันนัดฟังคำพิพากษาศาลปกครองชั้นต้นและการแจ้งผลคดี

ให้หน่วยงานตัวความทำใบมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของตนไปศาลในวันนัดฟัง
คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น และคัดสำเนาคำพิพากษาส่งมอบให้กับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนโดยด่วน
เพื่อพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะได้มีหนังสือแจ้งหน่วยงานพิจารณาว่าประสงค์จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์
ตามความเห็นของพนักงานอัยการต่อไป

หากหน่วยงานมีความประสงค์ประการใด ให้แจ้งพนักงานอัยการทราบภายในระยะเวลา
ที่กำหนด หากไม่แจ้งความประสงค์ภายในระยะเวลาที่กำหนดถือว่าเห็นด้วยกับความเห็นของพนักงานอัยการ

การดำเนินการในการอุทธรณ์

๑. การอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งศาลปกครองชั้นต้น

๑.๑ การอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑.๑.๑ การอุทธรณ์ต้องทำเป็นคำอุทธรณ์ ซึ่งตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการ
ในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๑ กำหนดให้ทำเป็นหนังสือและอย่างน้อย
ต้องระบุ

(๑) ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์

(๒) ข้อคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น

(๓) คำขอของผู้อุทธรณ์

(๔) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

๑.๑.๒ คำอุทธรณ์ให้ยื่นต่อศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง
ภายในเวลาที่กำหนดสามสิบวันนับแต่วันที่ได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่ง ถ้ามิได้ยื่นอุทธรณ์ตามกำหนดเวลาดังกล่าว
ให้ถือว่าคดีเป็นอันถึงที่สุด โดยกำหนดระยะเวลาดังกล่าวตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้ง
ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ ไม่ได้ให้อำนาจศาลปกครองขยายได้ ดังนั้น จึงไม่อาจยื่นคำร้อง
ขอขยายเวลาการอุทธรณ์ออกไปได้

๑.๑.๓ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะยกขึ้นอ้างในการยื่นคำอุทธรณ์จะต้องกล่าวไว้โดยชัดแจ้งในคำอุทธรณ์และต้องเป็นข้อที่ได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันมาแล้วโดยชอบในศาลปกครองชั้นต้น แต่ถ้าเป็นปัญหาอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชนหรือปัญหาเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ ผู้อุทธรณ์จะยกขึ้นกล่าวในคำอุทธรณ์หรือในชั้นอุทธรณ์ก็ได้

๑.๒ เหตุที่ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๑๐๔ มีดังนี้

๑.๒.๑ คำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนซึ่งอาจแก้ไขได้และผู้อุทธรณ์ไม่แก้ไขภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๑.๒.๒ คำอุทธรณ์นั้นไม่สมบูรณ์ครบถ้วนและเป็นกรณีที่ไมอาจแก้ไขให้ถูกต้องได้

๑.๒.๓ ผู้อุทธรณ์ชำระค่าธรรมเนียมศาลไม่ครบถ้วนและไม่ชำระให้ครบถ้วนภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

๑.๒.๔ คำอุทธรณ์นั้นต้องห้ามตามกฎหมาย

๑.๒.๕ คำอุทธรณ์นั้นยื่นโดยผิดระเบียบ

กรณีดังกล่าวหากศาลปกครองชั้นต้นตรวจพบก็จะมีคำสั่งไม่รับอุทธรณ์ แต่หากศาลปกครองชั้นต้นสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณาเมื่อความปรากฏในชั้นศาลปกครองสูงสุด องค์คณะตุลาการศาลปกครองสูงสุดจะมีคำสั่งยกอุทธรณ์นั้น ซึ่งผู้อุทธรณ์มีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ไม่รับอุทธรณ์ดังกล่าวต่อศาลปกครองสูงสุด ระยะเวลายื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งไม่รับอุทธรณ์สามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุด ข้อ ๑๐๕ ซึ่งศาลมีอำนาจสั่งขยายได้ตามความจำเป็น ตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลปกครองสูงสุดข้อ ๖

๑.๓ คำสั่งของศาลปกครองชั้นต้นที่ถือว่าเป็นที่สุด มีดังนี้

๑.๓.๑ คำสั่งรับคำฟ้องไว้พิจารณา รวมถึงในกรณีที่ศาลรับคำฟ้องที่ยื่นเมื่อพ้นระยะเวลาการฟ้องคดีแล้ว โดยศาลเห็นเองหรือเมื่อคู่กรณีมีคำขอ

๑.๓.๒ คำสั่งไม่รับคำฟ้องแย้งเนื่องจากไม่เกี่ยวกับฟ้องเดิม

๑.๓.๓ คำสั่งไม่รับคำขอทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง

๑.๓.๔ คำสั่งยกคำขอทุเลาการบังคับตามกฎหมายหรือคำสั่งทางปกครอง

๑.๓.๕ คำสั่งไม่รับหรือยกคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองอย่างใด ๆ เพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราวก่อนการพิพากษา หรือคำขอให้ศาลมีคำสั่งกำหนดวิธีการเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของผู้ขอในระหว่างพิจารณาหรือเพื่อบังคับตามคำพิพากษา

๑.๓.๖ คำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนฟ้อง

๑.๓.๗ คำสั่งอนุญาตให้คู่กรณีนำพยานหลักฐานมาสืบประกอบคำแถลง

๒. การประสานเกี่ยวกับคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

๒.๑ การอุทธรณ์

เมื่อพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนมีหนังสือแจ้งคำพิพากษา หน่วยงานต้องพิจารณาความเห็นทางคดีว่าประสงค์จะอุทธรณ์หรือไม่อุทธรณ์ เนื่องจากการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นต่อศาลปกครองสูงสุดมีกำหนดระยะเวลาเพียงภายในกำหนด ๓๐ วัน นับแต่วันที่ศาลปกครองชั้นต้นได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และไม่สามารถยื่นคำขอขยายระยะเวลาในการยื่นอุทธรณ์ได้อีก ดังนั้น หากหน่วยงาน

ประสงค์จะอุทธรณ์ก็ให้แจ้งประเด็นของคำพิพากษาที่ยังคลาดเคลื่อนต่อข้อเท็จจริง และข้อกฎหมายดังกล่าว พร้อมเหตุผลที่จะโต้แย้ง โดยจัดส่งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่จะอุทธรณ์ไปยังสำนักงานคดีปกครองภายใน ๗ วันทำการก่อนครบกำหนดระยะเวลาอุทธรณ์

ค่าธรรมเนียมศาลในการอุทธรณ์คำพิพากษา ให้ผู้ประสานงานคดีของหน่วยงานนัดหมาย กับพนักงานอัยการเจ้าของสำนวน เพื่อให้ทราบวันที่พนักงานอัยการประสงค์จะยื่นอุทธรณ์ และประมาณการ ค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์ เพื่อจัดเตรียมค่าธรรมเนียมในชั้นอุทธรณ์ ซึ่งหน่วยงานอาจชำระเป็นเงินสด หรือใช้ธนาคารสั่งจ่ายในนาม “เงินค่าธรรมเนียมและเงินค่าปรับของสำนักงานศาลปกครอง...” โดยผู้ประสานคดี ต้องนำไปชำระต่อศาลปกครองในวันที่ยื่นอุทธรณ์ต่อไป

๒.๒ การแก้อุทธรณ์

ในกรณีที่คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองชั้นต้น พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะมีหนังสือส่งหมายแจ้งคำสั่งศาลและสำเนาคำอุทธรณ์ให้หน่วยงานทราบ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของคำอุทธรณ์ของคู่กรณีทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เพื่อประกอบในการจัดทำ คำชี้แจงข้อเท็จจริงในการแก้อุทธรณ์พร้อมเหตุผลที่จะโต้แย้งประเด็นที่จะแก้อุทธรณ์ทุกประเด็นแล้ว จัดส่งไปยังสำนักงานคดีปกครอง เพื่อจัดทำคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป หากไม่อาจจัดคำชี้แจง ข้อเท็จจริงเพื่อจัดทำคำแก้อุทธรณ์ได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาที่ศาลปกครองสูงสุดกำหนด ให้มีหนังสือแจ้ง เหตุขัดข้องไปยังพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนเพื่อจะได้พิจารณายื่นคำร้องขอขยายระยะเวลายื่น คำแก้อุทธรณ์ต่อศาลปกครองสูงสุดต่อไป

๒.๓ การแสวงหาข้อเท็จจริง การนั่งพิจารณาคดีครั้งแรกและการพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด

ภายหลังจากแก้อุทธรณ์ หากตุลาการเจ้าของสำนวนเห็นว่า คดีมีข้อเท็จจริง เพียงพอที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้แล้ว จะมีการกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง วันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก และวันนัดอ่านผลแห่งคำพิพากษาหรือมีคำสั่งชี้ขาดคดีต่อไปเหมือนกับการพิจารณา ของศาลปกครองชั้นต้นซึ่งพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนจะแจ้งให้ทราบตามหมายแจ้งกำหนดวันนัดของศาล แล้วแต่กรณี เพื่อให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเพิ่มเติม (ถ้ามี) หรือดำเนินการตามหมายแจ้งของศาล

เมื่อศาลปกครองสูงสุดพิพากษาหรือมีคำสั่งอย่างใดแล้ว พนักงานอัยการจะมีหนังสือแจ้ง ให้ทราบเพื่อดำเนินการตามคำพิพากษาหรือคำสั่งต่อไป

คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครองสูงสุดนั้นย่อมเป็นที่สุด ตามมาตรา ๗๓ วรยศี แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒

การดำเนินการในชั้นบังคับคดี

๑. การบังคับคดีปกครอง

๑.๑ การดำเนินการบังคับตามคำบังคับของศาลปกครอง การบังคับคดีส่วนนี้แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ตามลักษณะของคำบังคับ ดังนี้

๑.๑.๑ วิธีการบังคับกรณีการเพิกถอนกฎ

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้เพิกถอนกฎ สำนักงานบังคับคดีปกครองมีหน้าที่จัดส่งผลแห่งคำพิพากษาให้เพิกถอนกฎไปลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาซึ่งการประกาศดังกล่าวมีผลเป็นการเพิกถอนกฎนั้น

๑.๑.๒ วิธีการบังคับกรณีเพิกถอนคำสั่งอย่างเดียว

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งอย่างเดียว โดยผลของกฎหมายถือว่าคำสั่งนั้นได้มีการเพิกถอนแล้ว

๑.๑.๓ วิธีการบังคับกรณีสั่งให้ชดใช้เงิน

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาชดใช้เงิน สำนักบังคับคดีปกครองจะมีหนังสือแจ้งให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (หน่วยงานทางปกครอง) ที่ประสงค์จะบังคับคดีต่อไปให้ยื่นขอออกหมายบังคับคดีต่อศาลปกครอง เมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว จะเป็นการบังคับตามหมายบังคับคดีของศาลปกครองต่อไป

๑.๒ การดำเนินการบังคับตามหมายบังคับคดี

เมื่อศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีแล้ว พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้คำพิพากษาศาลปกครองมีผลผูกพันคู่กรณีที่จะต้องปฏิบัติตามคำบังคับนับตั้งแต่วันที่กำหนดในคำพิพากษาจนถึงวันที่คำพิพากษานั้นถูกเปลี่ยนแปลงแก้ไข กลับหรือดลเสีย และในกรณีที่ศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษา ให้รอการปฏิบัติตามคำบังคับไว้จนกว่าจะพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ หากมีการอุทธรณ์ ให้รอการบังคับคดีไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด จึงเห็นได้ว่าเมื่อศาลปกครองชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว จะยังไม่มี การบังคับจนกว่าจะพ้นกำหนดระยะเวลาการอุทธรณ์และจะมีการบังคับเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว

เมื่อศาลปกครองมีคำพิพากษาและคำบังคับแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องบังคับคดีภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด โดยเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการ ดังนี้

๑) ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดี

๒) แจ้งให้เจ้าพนักงานบังคับคดีทราบศาลได้ออกหมายบังคับคดีแล้ว

๓) แกลงต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีขอให้ยึดทรัพย์ของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

เมื่อศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจในฐานะเป็นผู้แทนเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการที่จะรับชำระหนี้หรือทรัพย์สิน มีอำนาจยึดหรืออายัดและยึดถือทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา มีอำนาจที่จะเอาทรัพย์สินออกขายทอดตลาดและดำเนินการบังคับทั่วไปตามที่ศาลได้กำหนดไว้ในหมายบังคับคดี

๒. การดำเนินการของพนักงานอัยการและหน่วยงานตำรวจเกี่ยวกับการบังคับคดี

๒.๑ พนักงานอัยการ

เมื่อศาลปกครองได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง และศาลได้ออกหมายบังคับแล้ว พนักงานอัยการ ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากตัวความให้ดำเนินคดีปกครองแทนมีหน้าที่ส่งสำเนาหมายบังคับคดีพร้อมสำเนาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลและเอกสารที่จำเป็นให้สำนักงานการบังคับคดี เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดี ตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด ว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดี พ.ศ. ๒๕๕๕ และแจ้งให้หน่วยงานตัวความทราบ

๒.๒ หน่วยงานตัวความ

กรณีว่าต่าง เมื่อศาลปกครองพิพากษาหรือมีคำสั่งให้หน่วยงานตัวความชนะคดี และผู้ถูกฟ้องคดีไม่ชำระเงินหรือส่งมอบทรัพย์สินตามคำพิพากษา ตัวความต้องดำเนินการบังคับคดีโดยขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล หรือจะแจ้งให้พนักงานอัยการผู้รับมอบอำนาจให้ดำเนินคดีปกครองแทน ขอให้ศาลออกหมายบังคับคดีให้ก็ได้ และเมื่อศาลออกหมายบังคับคดีแล้ว หน่วยงานตัวความจะต้องดำเนินการนำเจ้าพนักงานบังคับคดีของศาลทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ถูกฟ้องคดี (ลูกหนี้) ออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระหนี้ตามคำพิพากษาต่อไป

กรณีแตกต่าง เมื่อศาลปกครองพิพากษาหรือมีคำสั่งให้หน่วยงานตัวความแพ้คดี หน่วยงานตัวความมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ถูกต้องครบถ้วนต่อไป

แนวทางการส่งสรุปข้อเท็จจริงเบื้องต้นให้แก่พนักงานอัยการเพื่อดำเนินคดีแทน ดังนี้

๑. การส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง

๑.๑ ให้มีหนังสือส่งเรื่องถึง “อธิบดีอัยการ สำนักงานคดีปกครอง”

๑.๒ ส่งโดยกรมเจ้าสังกัด ผู้กำกับดูแลรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ถูกฟ้องคดีหรือจะฟ้องคดีนั้น ตามระเบียบของทางราชการ

๑.๓ ให้ระบุตัวบุคคลผู้ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประสานงานคดีกับพนักงานอัยการ พร้อมด้วยหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก

๑.๔ ในกรณีขอให้แก้ต่างคดี ให้ส่งเรื่องถึงพนักงานอัยการก่อนวันครบกำหนดยื่นคำให้การตามที่ศาลสั่งไม่น้อยกว่า ๑๐ วัน หากคดีใกล้จะครบระยะเวลาที่ศาลกำหนดให้ยื่นคำให้การ ก่อนส่งเรื่องให้พนักงานอัยการให้ยื่นคำร้องต่อศาลปกครองเพื่อขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การออกไปอีก ๓๐ วัน แล้วรีบแจ้งผลการร้องขอขยายระยะเวลายื่นคำให้การให้พนักงานอัยการทราบโดยด่วน

๑.๕ ในกรณีขอให้ว่าต่างคดี ให้ส่งเรื่องถึงพนักงานอัยการก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาที่จะต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๙, ๕๐ หรือ ๕๑ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๑ "มาตรา ๕๑ การฟ้องคดีตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง (๓) ให้ยื่นฟ้องภายในหนึ่งปี และการฟ้องคดีตามมาตรา ๔๙ วรรคหนึ่ง (๔) ให้ยื่นฟ้องภายในห้าปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีแต่ไม่เกินสิบปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี" และก่อนจะขาดอายุความไม่น้อยกว่า ๓ เดือน ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถเตรียมคดีและดำเนินการได้ทันโดยไม่เสียหายต่อคดี

๒. เอกสารที่ต้องส่งไปในเบื้องต้นพร้อมกับหนังสือนำส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครอง

๒.๑ ใบมอบอำนาจของผู้ถูกฟ้องคดีในกรณีขอให้แก้ต่าง หรือของผู้ฟ้องคดีในกรณีขอให้ว่าต่าง ลงลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจและพยาน โดยยังไม่ต้องกรอกข้อความ จำนวน ๒ ฉบับ

๒.๒ สำเนาบัตรประจำตัวของผู้ถูกฟ้องคดีในกรณีขอให้แก้ต่าง หรือของผู้ฟ้องคดีในกรณีขอให้ว่าต่างและคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรับรองสำเนาถูกต้อง จำนวน ๒ ชุด

๒.๓ คำสั่งเรียกให้ทำคำให้การและสำเนาคำฟ้องในกรณีขอให้แก้ต่าง

๒.๔ บันทึกคำชี้แจงเบื้องต้น (การสรุปข้อเท็จจริง) และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมแผ่น CD จำนวน ๑ แผ่น

๒.๔.๑ กรณีขอให้แก้ต่าง ให้ทำเป็นบันทึกคำชี้แจงเบื้องต้นของผู้ถูกฟ้องคดี โดยมีรายละเอียดเรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกร้องและข้อโต้แย้งตามประเด็นในคำฟ้องและตามประเด็นที่ศาลกำหนด ทั้งในข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และเหตุผลในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกร้องหา ในคำฟ้อง จำนวน ๑ ชุด บันทึกคำชี้แจงตอนใดกล่าวอ้างถึงชื่อของผู้ฟ้องคดีหรือชื่อของผู้ถูกฟ้องคดีให้ใช้คำว่า “ผู้ฟ้องคดี” หรือ “ผู้ถูกฟ้องคดี” ในกรณีที่ผู้ฟ้องคดี หรือ “ผู้ถูกฟ้องคดี” มีหลายคนหรือหลายหน่วยงานก็ให้ระบุลำดับที่ของผู้ฟ้องคดีหรือผู้ถูกฟ้องคดีที่กล่าวถึงไว้ด้วย กรณีที่ผู้ถูกฟ้องคดีหลายคนหรือหลายหน่วยงาน ร่วมกันขอให้พนักงานอัยการดำเนินคดีแทน และข้อเท็จจริงที่ชี้แจงในคดีดังกล่าวเกี่ยวพันกันกับผู้ถูกฟ้องคดีหลายคนหรือหลายหน่วยงานนั้น อาจร่วมกันทำคำชี้แจงไปในฉบับเดียวกันได้

๒.๔.๒ กรณีขอให้ว่าต่าง ให้ทำเป็นบันทึกคำชี้แจงเบื้องต้นของผู้ฟ้องคดี โดยมีรายละเอียดเรื่องราวความเป็นมาเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟ้องเรียงลำดับตามเหตุการณ์ทั้งในข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย และเหตุผลในการที่จะใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง จำนวน ๑ ชุด กรณีที่ผู้ฟ้องคดีหลายคน หรือหลายหน่วยงานร่วมกันขอให้พนักงานอัยการฟ้องคดีและดำเนินคดีแทน และข้อเท็จจริงที่ชี้แจงในคดีดังกล่าวเกี่ยวพันกันกับผู้ฟ้องคดีหลายคนหรือหลายหน่วยงาน อาจร่วมกันทำคำชี้แจงไปในฉบับเดียวกันได้

๒.๕ ต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารหลักฐานที่รับรองสำเนาถูกต้อง ข้อมูลที่บันทึกไว้ในหรือได้มาจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่เกี่ยวข้องกับคำชี้แจงในข้อ ๒.๔ ซึ่งกำกับเลขที่เรียงตามลำดับตามคำชี้แจงให้ครบถ้วนถูกต้องตรงกัน

๒.๕.๑ กรณีขอให้แก้ต่าง ให้เตรียมเอกสารสำหรับยื่นต่อศาลจำนวนชุดเท่าที่ระบุในคำสั่งเรียกให้ทำคำให้การและสำหรับพนักงานอัยการอีก ๑ ชุด

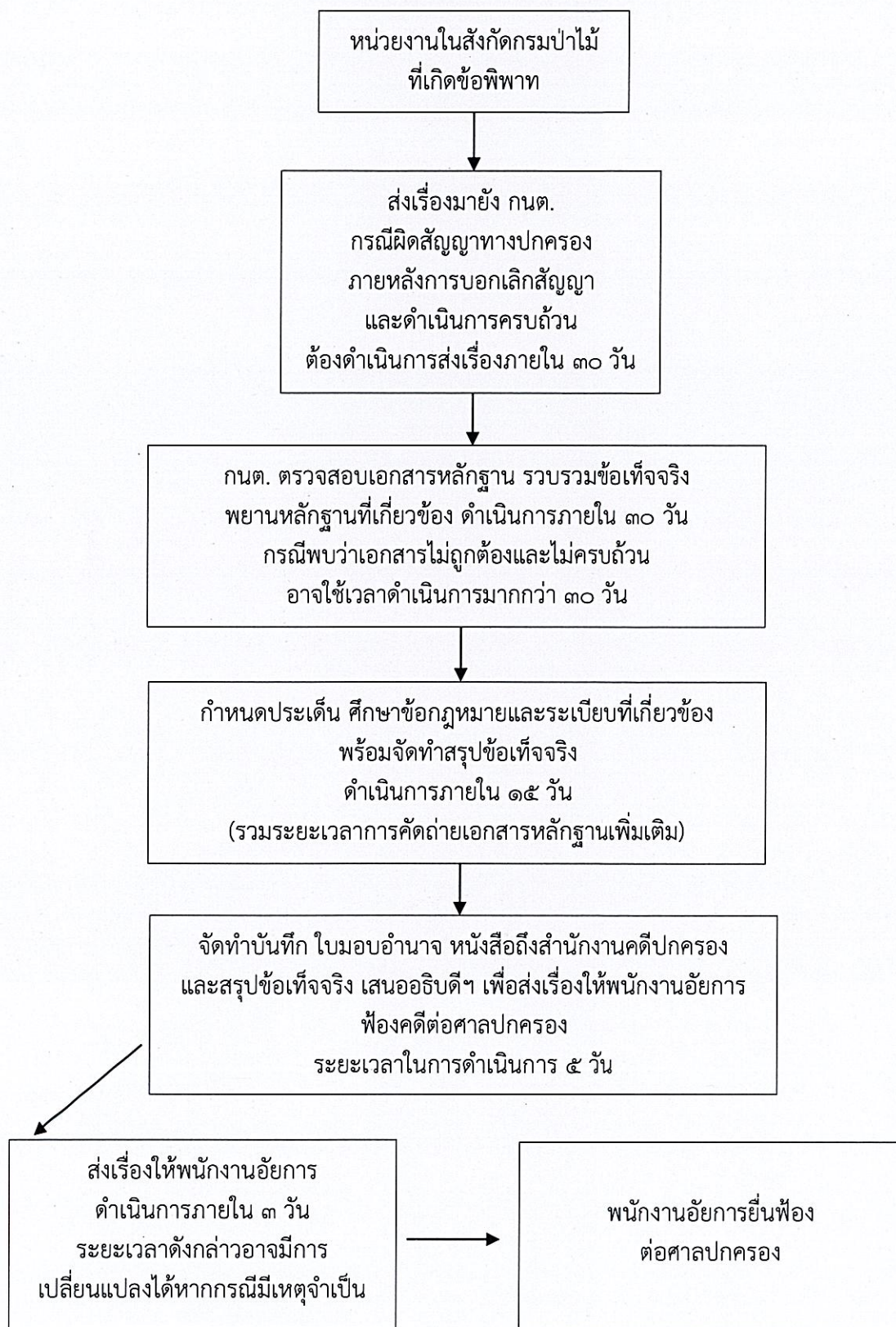
๒.๕.๒ กรณีขอให้ว่าต่าง ให้เตรียมเอกสารสำหรับยื่นต่อศาล จำนวน ๑ ชุด สำหรับพนักงานอัยการจำนวน ๑ ชุด และสำหรับผู้ถูกฟ้องคดีจำนวนชุดเท่ากับจำนวนผู้ถูกฟ้องคดี

๒.๕.๓ แผ่นบันทึกข้อมูล (แผ่น CD) คำชี้แจงดังกล่าวในข้อ ๒.๔ (ถ้ามี)

๒.๖ ค่าธรรมเนียมศาลและค่าใช้จ่ายในกรณีขอให้ว่าต่างเป็นค่าธรรมเนียมศาลร้อยละ ๒ ของทุนทรัพย์ที่จะฟ้องคดีแต่ไม่เกินจำนวน ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยส่งเป็นเงินสดหรือตัวแลกเงิน

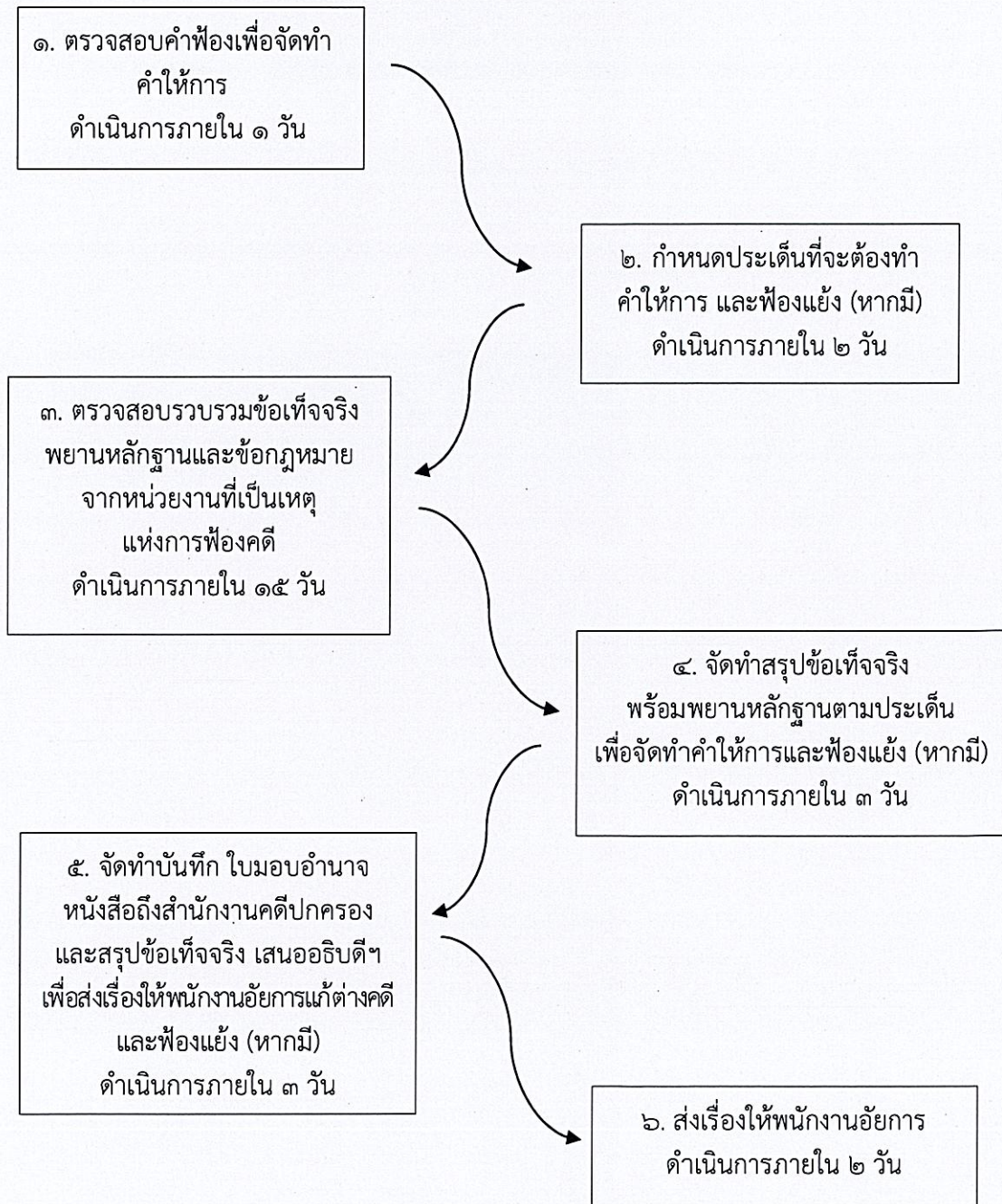
๓. การประสานงานคดีหลังจากส่งเรื่องให้สำนักงานคดีปกครองแล้วให้ผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดี หรือผู้ประสานงานคดี ประสานงานคดีไปยังพนักงานอัยการเจ้าของสำนวนผู้รับผิดชอบเพื่อการนัดหมายในการเตรียมการดำเนินคดีโดยให้ผู้ถูกฟ้องคดี ผู้ฟ้องคดี และหรือประสานงานคดี ติดตามเรื่องจัดส่งเอกสารหลักฐานหรือนำบุคคลผู้เกี่ยวข้องรู้เห็นไปให้พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนผู้รับผิดชอบ เพื่อซักถามเป็นพยาน ตลอดจนอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ในการดำเนินคดีจนกระทั่งคดีถึงที่สุด

ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน กรณีการฟ้องคดีปกครอง



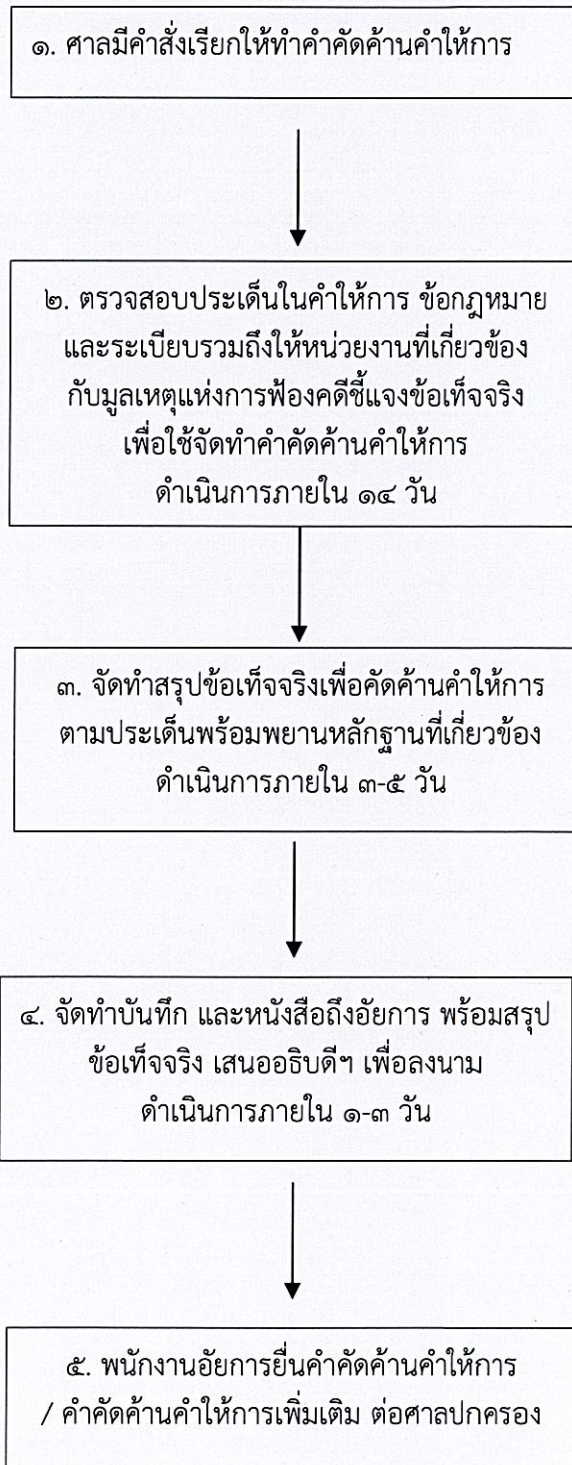
หมายเหตุ : อาจขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมจำเป็น

ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
กรณีการแก้ต่างคดีปกครอง / ฟ้องแย้ง



หมายเหตุ : อาจขอขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมจำเป็น

ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
กรณีการดำเนินการภายหลังยื่นคำคู่ความ (กรณีเป็นผู้ฟ้องคดี)
ขั้นตอนการทำคำคัดค้านคำให้การ / คัดค้านคำให้การเพิ่มเติม

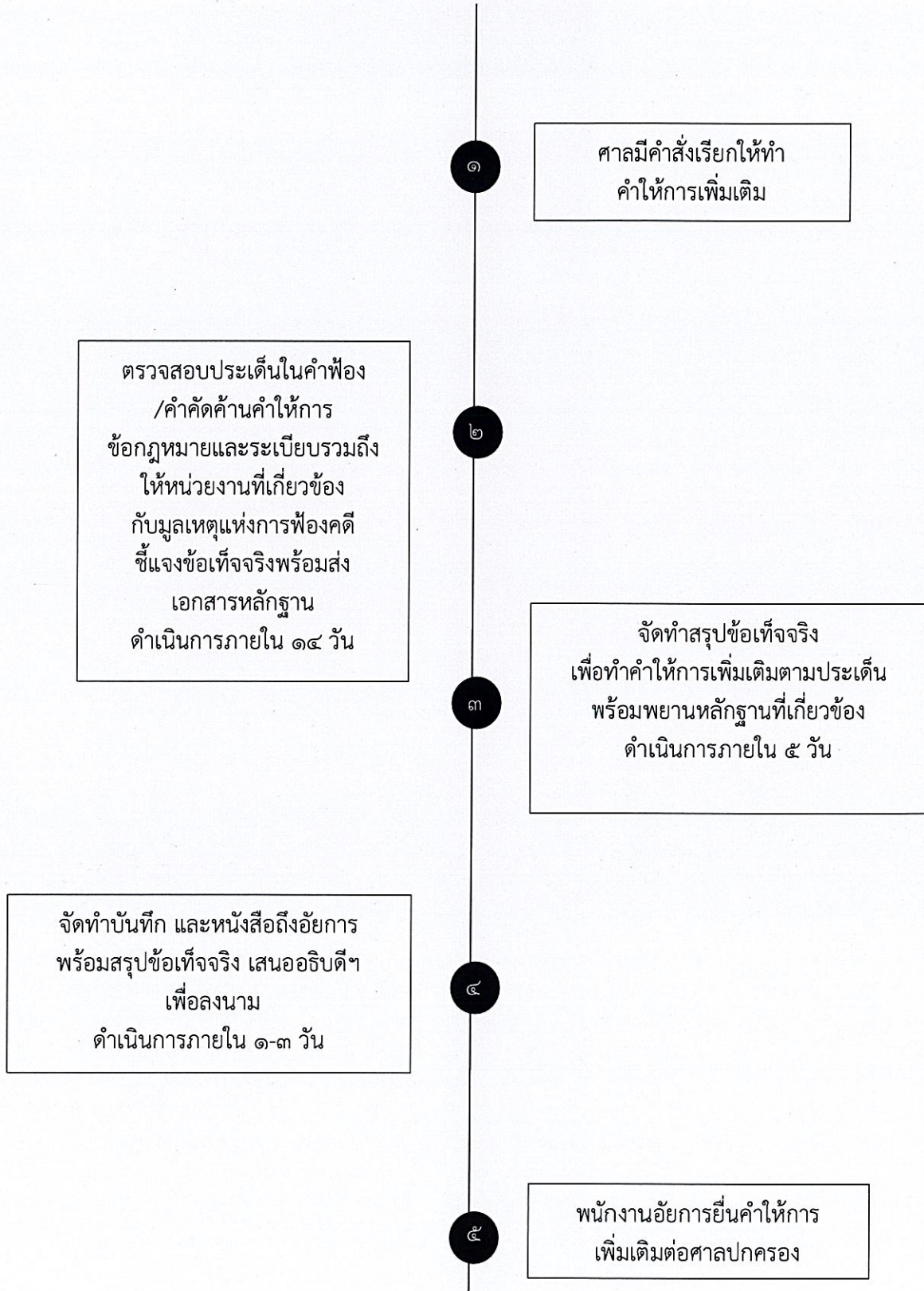


หมายเหตุ : อาจขอขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมจำเป็น

ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

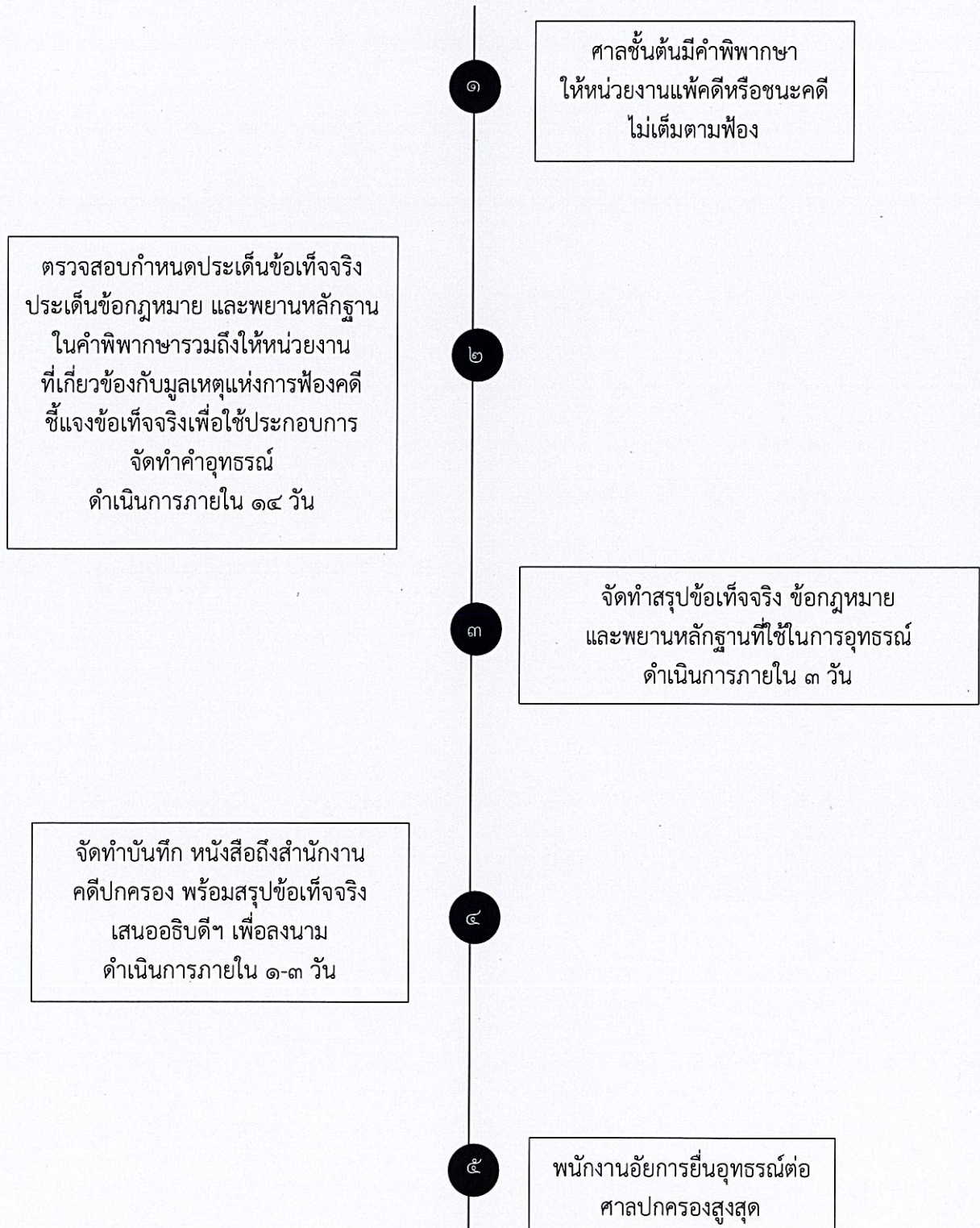
การดำเนินการภายหลังยื่นคำคู่ความ (กรณีเป็นผู้ถูกฟ้องคดี)

ขั้นตอนการทำคำให้การเพิ่มเติม



หมายเหตุ : อาจขอขยายระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมจำเป็น

ระยะเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน
กรณีการอุทธรณ์คดีปกครอง



(การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้นมีกำหนดระยะเวลา
๓๐ วัน ไม่สามารถยื่นขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ได้อีก)

ภาคผนวก

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒
๒. ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓
๓. ระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยองค์คณะการจ่ายสำนวน การโอนคดี การปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการในคดีปกครอง การคัดค้านตุลาการศาลปกครอง การปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานคดีปกครองและการมอบอำนาจให้ดำเนินคดีปกครองแทน พ.ศ. ๒๕๔๔